

Секція: Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці

Галушак В.В.

*к. е. н., доцент кафедри фундаментальних
та спеціальних дисциплін
Чортківський навчально-науковий інститут
підприємництва і бізнесу ТНЕУ
м. Чортків, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БІРЖОВІЙ СПРАВІ

Розвиток фінансових ринків у всьому світі відбувається дуже швидко, і все більше інвесторів вважає за краще вкладати свої кошти в цінні папери, які обертаються на біржовому ринку. Адже сучасний розвиток інформаційних технологій кардинально змінює фондовий ринок. А інвестори більше віддають перевагу інтерактивному методу ведення торгів цінними паперами, який дозволяє їм отримувати ринкову інформацію в режимі реального часу і посилати заявки на продаж або купівлю цінних паперів брокеру, використовуючи комп'ютер. Тому застосування електронних технологій є однією з характерних особливостей розвитку сучасного фондового ринку будь-якої країни. Вони забезпечують високу динаміку операцій, істотно прискорюють розрахунки, розширюють коло учасників і зменшують ризики. Під впливом нових інформаційних технологій на сучасному етапі істотні зміни відбуваються і в управлінні фондовими біржами. У їхній діяльності усе більш важливу роль, разом з відомими видами ресурсів (трудовими та фінансовими), відіграє інформаційний ресурс. Адже фондова біржа є традиційним й постійно діючим ринком цінних паперів з певним місцем і часом їхнього продажу та купівлі [4, с. 35]. Посиленню ролі біржі в торгівлі цінними паперами сприяють тенденції концентрації і централізації капіталу на самій біржі, зростання комп'ютеризації її операцій, а також форм і методів збору, доставки і обробки інформації, пряме державне регулювання операцій біржі, посилення тенденцій інтернаціоналізації біржових угод.

Варто зазначити, що ефективність сучасного ринку цінних паперів багато в чому залежить від його комп'ютеризації. Нині інтенсивність процесу комп'ютеризації на ринку цінних паперів визначається: інформацією, яка добре

піддається перетворенню; учасником біржових операцій, який має необхідну і своєчасну інформацію; залученням широкого кола клієнтів; ефективною працею на світовому фондовому ринку; отриманням своєчасної, достовірної та повної інформації про біржові операції [2, с. 28].

Сьогодні автоматизація в управлінні біржовими операціями не розкіш, а засіб для виживання. Саме застосування сучасних комп'ютерів і засобів зв'язку призводить до корінної перебудови інформаційних технологій у біржовій справі, дає можливість підвищити інформативність усіх учасників торгівлі цінними паперами, прискорити розрахунки, що проводяться, та поліпшити умови праці людей [1]. Тому створені комп'ютерні системи для біржових операцій повинні відповідати таким вимогам (рис.1):

Рис. 1. Основні вимоги до комп'ютерних біржових систем

Відомо, що основними центрами біржової торгівлі у світі нині являються Нью-Йорк, Лондон, Франкфурт-на-Майні, Цюріх, Токіо. Відповідно, існування біржової торгівлі цінними паперами вимагає збільшення числа її учасників. Кожен з них повинен володіти оперативною та достовірною інформацією, проводити кваліфікований аналіз ситуації на ринку в цілому і на ринку окремих цінних паперів [5, с. 59]. Події на фондовому ринку є барометром стану національної економіки, тому повинні висвітлюватись засобами масової інформації, як це прийнято у цілому світі. Біржова інформація має бути адресована не лише професійним учасникам ринку, але, передусім, широкому колу потенційних інвесторів.

Зазначимо, що у світі накопичений величезний досвід застосування нейротехнології і нейропакетів, орієнтованих на вирішення завдань фінансового аналізу та планування, причому велика роль належить консультативним фірмам, які спеціалізуються на операціях фондової біржі. Відтак, інтуїція фінансиста досить успішно замінюється за допомогою прогнозів комп'ютера. До складу користувачів інформаційних технологій фондового ринку входять державні та приватні організації, що випускають в обіг цінні папери, інвестиційні фонди, брокерські й ін.

У світовій практиці організації фондових ринків існує інститут маркет-мейкерів, що забезпечує стійкість функціонування торгівлі для її організаторів, учасників та емітентів. Особливо великого прогресу досяг процес комп'ютеризації й застосування сучасних засобів зв'язку в США, що, відповідно, сприяє підвищенню темпу зростання продуктивності праці у біржовій сфері [5, с. 63]. До стандартних видів робіт та послуг маркет-мейкера можна віднести:

- ✓ підтримка двосторонніх котирувань в межах різниці між максимальною ціною продажу та мінімальною ціною купівлі;
- ✓ можливість подання заявок не лише за свій рахунок, але і за рахунок своїх клієнтів;
- ✓ підтримка ліквідності акцій;
- ✓ фінансове консультування та проведення презентацій;

- ✓ регулювання акцій на ринку та емісій;
- ✓ створення штучного дефіциту акцій шляхом їх цілеспрямованої купівлі;
- ✓ монополізація купівлі акцій у персоналу емітента;
- ✓ пошук серйозних інвесторів, готових вкладати кошти в акції емітента.

Відповідно для успішної роботи національного маркет-мейкера потрібно вирішити ряд проблем:

1) брак інформації є однією з головних перешкод для нормального розвитку фондового ринку, тому потрібні інформаційна прозорість компанії та створення стимулів для розкриття інформації про себе;

2) слабкість інфраструктури ринку та законодавчої бази істотно підвищує ризики роботи маркет-мейкера на ринку акцій;

3) на відміну від західного фондового ринку, де велика частина угод відбувається в автоматичному режимі, у нас відсутня хороша технічна база;

4) почастишали випадки шахрайства на ринку, що також пов'язане із слабким вирішенням технічних питань.

У зв'язку з розвитком світового ринку цінних паперів в Україні виникла необхідність взаємодії національного ринку цінних паперів з фондовими ринками світу. Це пояснюється, зокрема, прагненням українських бізнесменів розміщувати вільні грошові кошти на рахунках іноземних банків на вигідніших умовах. Проте, необхідною умовою такої інтеграції є висока міра інформованості та кваліфікації українських операторів щодо розміщення вільних фінансових резервів під портфелі цінних паперів іноземних фондових ринків.

Також варто зазначити, що ринок цінних паперів ґрунтується на застосуванні світової телекомунікаційної системи, коли за допомогою супутникових каналів зв'язків між фондовими та фондово-товарними біржами світу здійснюється розміщення кредитно-фінансових засобів ринку капіталу під портфелі цінних паперів, купівлю-продаж на біржах як портфелів, так і окремих цінних паперів, їх розміщення за дорученням клієнтів в депозитаріях бірж та банків, а також отримання доходів від вкладення активів банків під цінний папір. Відповідно, українські партнери отримують необхідний досвід роботи

з іноземними цінними паперами на світовому ринку цінних паперів [3, с. 104].

Збільшення обігу цінних паперів та інтернаціоналізація угод на біржі приводять до необхідності використання найсучаснішої електронної техніки і засобів зв'язку. З цією метою створено єдині системи електронного зв'язку, тобто, усі біржі США, Західної Європи, Японії, Канади та низки інших країн об'єднані єдиною електронною, візуальною та комп'ютерною системою [1]. Це дає змогу виконувати замовлення, які поступають на будь-яку з бірж, залежно від найсприятливішого котирування. Так, укладені угоди на фондових біржах обов'язково вводяться в пам'ять електронної техніки, і відомості про них відбиваються на екрані в торговому залі, а також на моніторах дилерів та брокерів не лише своєї країни, але й далеко за її межами. Така система автоматизації й комп'ютеризації біржових операцій є об'єктивною перешкодою для брокерів, дилерів та інших посередників, які намагаються здійснити різні фінансові махінації.

Отже, на ринку цінних паперів важливе значення надається електронному формуванню та підтримці єдиного інформаційного простору, тому актуальними є питання стандартизації та уніфікації інформаційних потоків. Відтак на західних ринках електронна торгівля цінними паперами давно стерла межу між офісом і біржею. А повністю автоматизовані системи цілком успішно виконують функції брокерів на торгових майданчиках. Таких систем зараз багато і вони користуються заслуженою популярністю як у приватних інвесторів, так і у великих інвестиційних фондах.

Література

1. Біржовий ринок. Між бажанням, доцільністю та можливостями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.apk-inform.com.ua](http://www.apk-inform.com.ua)
2. Любченко В. Информатизация биржевой деятельности. Харьков, 1996. 248с.
3. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність: навч. посібник. Київ: в-во Ліра, 2009. 359 с.
4. Солодкий М.О. Біржовий ринок. Київ: Аграрна освіта, 2010. 565 с.
5. Сохацька О.М. Зарубіжні біржові ринки. Фінанси України, 2000. №4. С. 59-66.